

THI CA VIỆT NAM CHỌN LỌC

Quang t h ơ D ã n g

NXB TH
ĐỒNG NAI

THI CA VIỆT NAM CHỌN LỌC

KIỀU VĂN

(Biên soạn - giới thiệu)

Thơ

QUANG DŨNG

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP ĐỒNG NAI

CẢM ƠN

Do không liên lạc trực tiếp được với gia đình nhà thơ Quang Dũng, tủ thơ NXB Đồng Nai xin gửi đến gia đình nhà thơ những lời chúc tốt đẹp nhất.

Thay mặt cho những người yêu thơ Quang Dũng chúng tôi vô cùng trân trọng biết ơn những thi phẩm ông đã để lại cho đời.

Kính mong gia đình cho chúng tôi được biết địa chỉ hoặc số điện thoại (nếu có) để chúng tôi thực hiện nghĩa vụ xuất bản.

Địa chỉ liên lạc:
Nhà sách 49 Hồ Xuân Hương
Quận 3, TP. Hồ Chí Minh
ĐT : 08.9306381

Lời nói đầu

Quang Dũng - nhà thơ ở một làng quê trung du miền Bắc có cái tên hết sức dân dã “Xứ Đoài” thuộc tỉnh Sơn Tây xưa (nay là Hà Tây).

Sơn Tây (xưa) cửa ngõ phía tây bắc thủ đô Hà Nội, là một vùng đất từ lâu đời đã nổi tiếng với những di tích lịch sử và văn hóa đặc sắc, đồng thời cũng là vùng đất của những thắng cảnh như chùa Tây Phương, chùa Thầy (Sài Sơn), núi Ba Vì, xã Đường Lâm, chùa Mía, đình Tây Đằng v.v...

Chắc chắn, “khí đẹp núi sông” của Sơn Tây (xưa) đã hun đúc nên một Quang Dũng có dòng máu hào kiệt, có chí vọng cống hiến cuộc đời cho đất nước, có tình quê, tình người đậm thắm và có hồn thơ hồn nhạc đậm đà...

Quang Dũng là một “nhà thơ - chiến sĩ” khá tiêu biểu của giai đoạn kháng chiến chống thực dân Pháp, giành độc lập dân tộc. Trong hoàn cảnh lịch sử lúc bấy giờ, tất cả mọi người Việt Nam có lương tri - dù họ xuất thân từ những giai tầng xã hội khác nhau, và

dù họ mang tính cách cá nhân khác nhau - đều có chung một nhận thức: độc lập cho tổ quốc là trên hết.

Mang nhận thức sâu sắc đó, Quang Dũng đã dấn thân vào những trận chiến đấu với giặc Pháp, bất kì ở đâu, bất kì mục tiêu quân sự nào.

Quang Dũng là mẫu thi sĩ kiêm chiến sĩ, có thân hình cường tráng của một hiệp sĩ. Ở ông, khẩu súng và cây bút luôn đánh bạn với nhau khăng khít, dưới sự điều khiển của một vị “chủ trương” đa năng và... phong phú cả về tư duy lẫn tình cảm.

Mẫu người như Quang Dũng rất phổ biến trong cuộc kháng chiến chống Pháp. Họ là những con người “từ nhân dân mà ra”, luôn luôn sẵn sàng xả thân vì nghĩa lớn, trong chiến đấu luôn tỏ rõ tinh thần anh dũng của một người lính chân chính, nhưng không “sở trường” về các môn “tranh quyền đoạt vị”, mưu cầu danh lợi... Phần lớn họ, khi chiến tranh kết thúc, lại trở về với cuộc sống dân dã, với ruộng đồng. Đường như họ tiếp thu một cách nhuần nhị cái tư tưởng “an bản lạc đạo” của cổ nhân. Tuy nhiên trong tâm khảm họ không bao giờ mờ phai những ấn tượng chói ngời của một thời oanh liệt. Bài thơ “Tây Tiến” của Quang Dũng được nhiều người biết đến, trong đó nổi bật hình ảnh của những người lính can trường và khá lãng mạn:

*Tây Tiến đoàn binh không mọc tóc
Quân xanh màu lá dữ oai hùm
Mắt trừng gởi mộng qua biên giới
Đêm mơ Hà Nội dáng kiều thơm...*

Lúc cuối đời, trong tâm hồn, Quang Dũng vẫn đau đáu ngọn lửa lạ kì của thời chiến trận:

*Khúc hành quân từ buổi hoa niên
Chen lẫn tiếng cười khinh nổi nhọc
Bước trên sấm đất dậy bom rền
Bóng anh trắng vách Trường Sơn dựng...*

(Những người tóc đã trắng)

Thơ Quang Dũng vẫn vang vọng về quá khứ, nơi biết bao chiến sĩ vô danh đã vĩnh viễn gửi thân lại núi rừng:

*Dội làm sao
Người đã chết bây giờ!
Người đã chết đi vào kỉ niệm
Đã xa vời
Như ánh sáng trăng sao...*

(Đường chiều thứ bảy)

Thơ Quang Dũng còn khắc họa được thế giới bên trong mình cả một truyền thống văn hóa, tinh thần vô cùng tốt đẹp. Hình ảnh những người lính giàu chất thơ ấy đã tạo nên sức hấp dẫn chẳng kém gì những nhân vật tiểu thuyết:

...Lính mấy chàng vất vả
Tìm sống một đêm thơ...
Rượu nhỏ một li thôi
Một li cho đỡ mặt
Cho lên hương cuộc đời.

...Bàn tay như rễ cây
Bộ râu hơn bàn chải
Anh ôm con người ta
Anh ôm ghì nó mãi...

(Lính râu ria)

Thơ Quang Dũng còn có một đóng góp đáng kể:
miêu tả hiện thực lớn lao của quê hương Việt Nam,
của con người Việt Nam trong cuộc kháng chiến
trường kì chống thực dân Pháp.

Một bức tranh sinh động về tình quân dân:

Người lính ghé nhờ
Mẹ già đầu tóc bạc phơ
Dẫn đeo nét khó...
Người vào run sốt
Giữa trưa đòi đắp chăn
Mẹ già hối đun nước...
Lấy thêm chiếu đắp
Kiếm thêm mền.

(Nhớ)

và những tâm tư chứa chất trong lòng người:

*Đôi mắt người Sơn Tây
U ẩn chiều lưu lạc
Buồn viễn xứ khôn khuây...*

(Đôi mắt người Sơn Tây)

*Là những đường đi qua ngô trúc
Mẹ già thao thức ngó qua phen
Hành quân trong đám người đêm ấy
Biết có con thương của mẹ hiền?*

(Đường trăng)

Những bài thơ của Quang Dũng cùng những bài thơ như “Bên kia sông Đuống” của Hoàng Cầm, “Việt Bắc” của Tố Hữu v.v... tựa như những kí ức quý giá của một thời kì lịch sử đã qua với bao sự kiện, bao vui buồn, thương yêu, hi vọng và bao trăn trở nghĩ suy...

Điều nổi bật trong thơ Quang Dũng là tính chất trữ tình thấm đẫm tinh thần nhân văn - truyền thống ngàn đời của dân tộc ta, từng kết tinh trong thơ *Chinh phụ ngâm*, thơ Nguyễn Gia Thiều, Nguyễn Du v.v...

Chính tinh thần ấy đã khiến nhà thơ viết được những câu thơ bi tráng như:

*Anh hạn dãi dẫu không bước nữa
Gục lên súng mũ bỏ quên đời!*

...

Rải rác biên cương mồ viễn xứ

*Chiến trường đi chẳng tiếc đời xanh
Áo bào thay chiếu anh về đất
Sông Mã gầm lên khúc độc hành.*

(Tây Tiến)

Chất bi tráng ấy bật lên từ bản chất của những con người chân chính, của một dân tộc anh hùng trong hoàn cảnh của cuộc chiến tranh tàn khốc, cam go.

Bản chất nhân ái ở Quang Dũng đã làm tuôn trào những cảm xúc xót thương sâu thẳm, đã diết khi nhà thơ rơi vào những cảnh huống "mặt trông lòng đau" và để lại trong lòng chúng ta những ấn tượng khó phai. Đây là cảm nghĩ của nhà thơ trước nấm mồ của một người lính châu Phi:

*Chabbi Chabbi
Tên như một bài thơ rất đẹp
...Chabbi nằm dưới mộ
Còn bao giờ về với quê hương...
Chabbi Chabbi
Còn bao giờ qua biển
Để về với đất trời bên ấy
Hai mươi tuổi trẻ nằm đây
Lòng đất Việt Nam hiền hậu...*

(Chabbi Chabbi)

Bài thơ gợi nhớ đến bài "văn tế thập loại chúng sinh" của Nguyễn Du.

và những tâm tư chứa chất trong lòng người:

*Đôi mắt người Sơn Tây
U ẩn chiều lưu lạc
Buồn viễn xứ khôn khuây...*

(Đôi mắt người Sơn Tây)

*Là những đường đi qua ngô trúc
Mẹ già thao thức ngó qua phen
Hành quân trong đám người đêm ấy
Biết có con thương của mẹ hiền?*

(Đường trăng)

Những bài thơ của Quang Dũng cùng những bài thơ như "Bên kia sông Đuống" của Hoàng Cầm, "Viết Bắc" của Tố Hữu v.v... tựa như những kí ức quý giá của một thời kì lịch sử đã qua với bao sự kiện, bao vui buồn, thương yêu, hi vọng và bao trăn trở nghĩ suy...

Điều nổi bật trong thơ Quang Dũng là tính chất trữ tình thấm đẫm tinh thần nhân văn - truyền thống ngàn đời của dân tộc ta, từng kết tinh trong thơ *Chinh phụ ngâm*, thơ Nguyễn Gia Thiều, Nguyễn Du v.v...

Chính tinh thần ấy đã khiến nhà thơ viết được những câu thơ bi tráng như:

*Anh bạn dãi dàu không bước nữa
Gục lên súng mũ bỏ quên đời!*

...

Rải rác biên cương mồ viễn xứ

Điều sau cùng cần phải nói: Quang Dũng là mẫu người có một vẻ đẹp riêng: thẳng ngay, trong sạch, cao quý, pha một chút ngang tàng. Nhưng ai biết ông đều dành cho ông lòng trân trọng và những tình cảm thân thương. Từ sự thẳng ngay ấy đã sinh ra những vần thơ chân thực, và chính sự chân thực đã làm nên nền tảng cho cái hay cái đẹp của thơ Quang Dũng.

KIỀU VĂN

Chút xưa...

Chiêu Quân

*Tuyết lạnh che mờ trời Hán quốc
Tì bà lạnh lạnh buốt cung thương
Tang tình năm ngón sầu dâng lệ
Chiêu Quân sang Hồ xứ hồ xang*

*Đây Nhạn môn quan đường ải vắng
Trường thành xa lắm Hán vương ơi!
Chiêu Quân che khép mền chiên bạch
Gió bắc trời Phiên thấm lạnh rồi*

*Ngó lại xanh xanh triều Hán đế
Tùng hàng châu lệ thấm chiên nhung
Quân vương chắc cũng say và khó
Ái khanh! Ái khanh! Lời ghen ngùng*

*Hồ xang hồ xang xứ hồ xang
Chiêu Quân nàng ơi lệ dâng hàng
Là chơ trời Phiên mưa tuyết xuống
Chiêu Quân sang Hồ, xứ hồ xang.*

Cố quận

*Trăng sáng sân vờn đôi bóng cau
Ngồi đây mà gửi nhớ phương nào
Gió mát long lanh vằng Bắc đầu
Tiếc hè ếch nhái rộn bờ ao*

*Ngồi đây năm năm miền li hương
Quê người đôi gót mỗi tha phương
Có những chiều trăng tròn đỉnh núi
Nhà ai chày gạo giã đêm sương*

*Tịch mịch sâu voi bèo râm ran
Chuối vườn khuya lọt ánh trăng tàn
Người ơi quê cũ đèn hoe ngọn
Tóc bạc trông chừng công héo hon*

Ngõ trúc quanh quanh sâu bóng lá
 Trăng vàng rơi rắc nẻo nào xưa
 Ngõ cũ không mong người trở lại
 Mà mùi hoa mộc vẫn thơm đưa

Em ơi! Em ơi! Đêm dần vơi
 Trông về phương ấy ngóng trông người
 Trăng có soi qua đầu tóc bạc
 Nẻo chùng cổ quận nhớ thương ơi!

Trăng sáng năm năm mùa lại mùa
 Hạ này vơi lại nhớ thu xưa
 Người đi người đi đường quanh quanh
 Ngày tháng thương vay kẻ đợi chờ.

Người lính

Tây Tiến

Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi!
 Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi
 Sài Khao sương lấp đoàn quân mỏi
 Mường Lát hoa về trong đêm hơi
 Dốc lên khúc khuỷu dốc thăm thẳm
 Heo hút cồn mây súng ngửi trời
 Ngàn thước lên cao, ngàn thước xuống
 Nhà ai Pha Luông mưa xa khơi
 Anh bạn dãi dầu không bước nữa
 Gục lên súng mũ bỏ quên đời!
 Chiều chiều oai linh thú gầm thét
 Đêm đêm Mường Hịch cọp trêu người
 Nhớ ơi Tây Tiến cơm lên khói
 Mai Châu mùa em thơm nếp xôi.

Doanh trại bừng lên hội đuốc hoa
 Kìa em xiêm áo tự bao giờ
 Khèn lên man điệu nàng e ấp
 Nhạc về Viên Chăn xây hồn thơ
 Người đi Châu Mộc chiều sương ấy
 Có thấy hồn lau nẻo bến bờ
 Có nhớ dáng người trên độc mộc
 Trôi dòng nước lũ hoa đong đưa

Tây Tiến đoàn binh không mọc tóc
 Quân xanh màu lá dữ oai hùm
 Mất trùng gửi mộng qua biên giới
 Đêm mơ Hà Nội dáng kiều thơm

*Rải rác biên cương mồ viễn xứ
Chiến trường đi chẳng tiếc đời xanh
Áo bào thay chiếu anh về đất
Sông Mã gầm lên khúc độc hành*

*Tây Tiến người đi không hẹn ước
Đường lên thăm thẳm một chia phôi
Ai lên Tây Tiến mùa xuân ấy
Hồn về Sầm Nứa chẳng về xuôi.*

Phù Lưu Chanh

1948

Những làng đi qua

Nhớ buổi trung đoàn ta ra đi
 Tháng Chạp màn sương trùm Đất nước
 Gió mùa chết héo mạ non xanh
 Sương muối thấm vào bao đạn ướt
 Nhớ buổi trung đoàn ta ra đi
 Dân đang gánh gồng cả cơ nghiệp
 Mái nhà trăm năm thôi để lại
 Lạc chủ, chó gầy mất hoang dại
 Mẹ địu con thơ - mang tiếng hát
 Ru con gửi gắm những quê nhà
 Nôi con đã chất cao thù hận
 Thành lũy ngăn đường chẹn chiến xa

Nhớ buổi trung đoàn ta ra đi
 Trung ương còn đóng quanh Hà Nội
 Giày vải Bác Hồ phơi bờ ao
 Thủ đô vào xuân Tết chiến hào
 Đào đỏ Nhật Tân ở lại gốc
 Chủ nhân còn gác trạm tiền tiêu
 Chờ địch kéo lên Yên Phụ dốc

.....
 Có làng trung đoàn ta đi qua
 Máu đông in dấu giày đinh giặc
 Nền tro, gạch sém, ngách buồn ai
 Chiếc tã đầu giường đang cháy dở

.....
 Những làng trung đoàn ta đi qua
 Tiếng quát dân quân đầu vọng gác
 Vàng vọt trắng non đêm tháng chạp
 Nùn rom - khói thuốc - bạch đầu quân

Tự vệ xách đèn chai lỏi xóm
 Khuya về chân khóa vội cầu ao
 Nghe tiếng súng rơi miêng chiến hào
 Bờ tre cây rom thôi tịch mịch
 Vỡ lá bàng khô bước du kích
 Những làng trung đoàn ta đi qua
 Lều chợ bay tro đêm lửa trại
 Rạ thui bò khét cổng làng sau
 Gạo thổi cơm sôi thơm ngô ruộng
 Buồng chuối tiễn quân em mới cắt
 Nhựa cây còn tuôn như sữa vắt
 Khúc hát đồng ca Vệ quốc quân
 Cuối xóm trông theo vẫy mấy lần
 Những làng trung đoàn ta đóng lại
 Khẩu hiệu trên đường đá ong mới
 Thông tin đứng vẽ giặc Tây hàng
 Trống ếch khua rền khắp ngõ ngang
 Chiều đến loa vang tin chiến sự
 Khêu bắc đèn con, hộp tiêu đoàn...

Những làng trung đoàn ta đóng lại
 Tiếng nêu đưa khánh dưới mưa phùn
 Hương đèn ngũ quả, màu tranh Tết
 Câu đối mực tàu bay xa ngát
 Cột nhà tre trúc giải gan vàng
 Mang câu đối đỏ niềm son sắt
 Tiếng hát hành quân vui trong mưa
 Gió bắc về sân buổi tiễn đưa
 Nài chuối tiễn nhau em mới cắt
 Nắm cơm hàng xóm gửi trung đoàn
 “Hỏa thực” xếp lên đôi gánh cật

Thôi nhé Miền xuôi! Thôi tạm biệt
 Thôi chào Hà Nội lửa ngang trời
 Ta đi
 Ngõ Gạch - tường đang đục
 Gạn từng giọt nước, đánh, cầm hơi

Ta đi

Tháp đứng nghiêm hồ lạnh

Hoàn Kiếm đêm đêm giấc rụng rời

Màu đỏ sao bay về đỉnh tháp

Chiến hào xuân đến tiếng ca vui

Thôi nhé Miền xuôi! Thôi tạm biệt

Cống chéo - Đồng Xuân - thề một chết

Hàng Gai tay bồng trực “ba càng”

Đất cũ Thăng Long người lắm liệt.

1947

(Trích thơ dài “Sử một trung đoàn”)

Lính râu ria

*Khuya khoắt sông bờ vắng
Lửa hồng quán tản cư
Lính mấy chàng vất vả
Tìm sống một đêm thơ*

*Một người kêu cà phê
Một anh gọi thuốc lá
Một người nhìn sau trước...
– Chị ơi! Li rượu nhỏ!
Rượu nhỏ một li thôi
Một li cho đỏ mặt
Cho lên hương cuộc đời*

– Chị ơi! Cháu ngủ đâu
 Rồi anh bế con chị
 Anh lim dim cúi đầu
 Cô bé cười chúm chím
 Mắt non nhìn như sao

Đôi mắt nhìn như sao
 Má hồng như trái mận
 Mùa đang độ ngọt ngào!

Bàn tay như rễ cây
 Bộ râu hơn bàn chải
 Anh ôm con người ta
 Anh ôm ghì nó mãi

Cô bé năm tháng trời
 Tuổi anh vừa ba mươi
 Vợ anh giờ nay đâu?
 Anh mỉm cười rười rượi

*Khi anh về đã xa
 Chị dọn hàng đi ngủ
 Chép miệng trong hơi chăn
 Chị buồn chi không rõ*

*Khuya khoắt sông bờ vắng
 Tiếng súng rền xa xa
 Lính mấy chàng phanh ngực
 Hát nhẹ lên bài ca...*

Tiếng hát tâm hồn

Đôi bờ

*Thương nhớ ơ hờ, thương nhớ ai?
Sông xa từng lớp lớp mưa dài
Mất kia em có sầu cô quạnh
Khi chớm heo về một sớm mai?*

*Rét mướt mùa sau chùng sắp ngự
Bên này em có nhớ bên kia
Giăng giăng mưa bụi qua phòng tuyến
Quạnh vắng chiều sông lạnh bên tè*

*Khói thuốc xanh dòng khơi lối xưa
Đêm đêm sông Đáy lạnh đôi bờ
Thoáng hiện em về trong đáy cốc
Nói cười như chuyện một đêm mơ*

*Xa quá rồi em người mỗi ngã
Bên này đất nước nhớ thương nhau
Em đi áo mỏng buông hờn tủi
Dòng lệ thơ ngây có đạt dào?*

Thu

1

*Gió heo nôi sớm nắng thu về
 Chuồn chuồn cánh mỏng lại bay đi
 Rõn từng ngọn cỏ may khô úa
 Cánh nhạn tung trời thêu biệt li.*

*Nắng nửa sông xa mờ khí núi
 Cánh hồng nhạt nhạt mây phiêu lưu
 Lá mùa rì rào trên bãi vắng
 Mái nhà ai đó nắng xiêu xiêu?*

*Ngôi đây vời tường đường quê hương
 Lúa đã xanh xanh mấy nẻo làng
 Cỏm đã thơm mùi, hồng đã chín
 Ao sau vườn cũ nước xanh trong*

*Cũ này bươi đào đang chín cây
 Mía đỏ vườn hoang mang bóng ngày
 Bướm nhẹ cánh vàng mơ lá cải
 Trời thu không rợp cúc mà say*

II

Nhẹ tóc khô da hồng trong xanh
 Rộng vời tâm mắt đáng vàng hanh
 Nghe nhạc muôn đời trong gió lá
 Vào thu khói biếc đã xây thành

Long lanh bóng núi in sông biếc
 Buồn nhớ thương ai lòng hiu hiu?
 Quanh quẽ sấn nương ròn nắng ấm
 Ngõ trúc người ơi! Tịch tịch chiều!

Điều sáo vang không hồn ấu thơ
 Bèo lạnh cầu ao ai đợi chờ?
 Một tiếng sung rơi đo lặng lẽ
 Mùa thu xào xạc lá tre khô.

Nhớ bạn

Gửi Hữu Loan

Sách cũ ố vàng
 trang sách
Thơ người
 biệt vắng
Mà vẫn
 tùng trang
Núi biển đất Nga Sơn
Giọng xứ Thanh quê hương
Những o gái
Đường hành quân đất Nghệ
Những đại dương
Sông Mã sông Lam
Ai mất đọng da trời

Đôi vai rộng
 Đã thờ bao đá núi
 Mồ hôi uổng tháng ngày
 Con chim phượng hoàng
 Con chim đại bàng
 Nuốt lửa kiếm rau
 Ngày trọn bữa...
 Đêm trăng qua dòng Mã
 Sóng xô về biển đông
 Quê bạn triền bến cát
 Bờ sa mạc trập trùng
 Thủy triều con nước mặn
 Sông lội vừa ngang lưng

Nhớ lúc sao vàng...
 Như em gặp buổi đầu
 Như tình đầu
 Khởi nghĩa, lông mày dựng giữa huyện
 Mác trỏ, cờ lên
 Thấm đỏ
 tình quê...

Ta nhớ người
 Bến Thấm
 Qua về hoàng hôn
 Đây chiều Ô Lỗi
 Ô Lỗi vách cao
 Dê nhảy từng đàn nhìn biển động
 Buồm trưa về Bạch Câu
 Cha già phơi áo rách
 Mẹ trông ngô ngày dài
 Thương con thành hồ báo
 Thương một người con trai.

Không dễ

Em mãi là hai mươi tuổi
 Ta mãi là mùa xanh xưa
 Những cây ôi thơm ngày ấy
 Và vầng hoa ngâu mưa thu
 Tóc anh đã thành mây trắng
 Mất em đáng thời gian qua
 Ngày nay ngày nay
 Chuyện đẹp qua đi
 Thời gian gấp ruồi
 Còn lại chúng ta
 Em mãi là hai mươi tuổi
 Ta mãi là mùa xanh xưa
 Giữ trọn tình người cho đẹp

*Oi! Con đường xưa
 Những mùa trút lá
 Cảnh bàng mờ cõi
 Công cũ rêu phong
 Ý đợi người*

*Oi! Con đường xưa
 Men vườn ổi thơm
 Em tuổi hai mươi
 Yêu anh hào hiệp*

*Bỏ em, anh đi
 Đường hai mươi năm
 Dài bao chia li*

*Có những vợ chồng
Không là trăm năm
Mà tình thương yêu*

*Sông ơi! Dài sao
Rộng ơi! Biên cả
Thôi em nước mắt
Đừng rơi lã chã!*

*Em mãi là hai mươi tuổi
Ta mãi là mùa xanh xưa...
Giữ trọn tình người cho đẹp.*

Dòng đời

Tặng anh Hùng Thanh

*Đang lúc tin đồn bao chiến địa
Một ngày thu sớm gọi tàn thu
Có thể súng giương lòng mới nở
Hoa mùa ân ái ngát hương thơ*

*Xương máu không làm hoa hết tuổi
Điều tàn chưa héo cỏ xanh tươi
Trường kháng đã lên bình thản điệu
Em chờ ta nhé, em lòng ơi!*

*Vì có ngày mai bom đạn nổ
Ngày kia trong trời dựng xây rồi
Ngay từ phút đầu hoang khói lửa
Nguồn mưa đã hẹn tự xa xôi*

*Ngay tự phút này, thân xác gục
Ta khơi nguồn sống đến muôn đời...
Hôm nay tình đến lòng chinh khách
Đợi chờ ta nhé! Đợi ngày mai...*

Áo trắng

Tôi gặp nàng đi buổi sớm mai
Giữa màn sương trắng phủ ngang trời
Thướt tha áo trắng khăn màu trắng
Mặt râu tang tóc nét chưa phai

Tôi gặp nàng như gặp nhớ thương
Lạnh sao màu áo trắng như sương
Vườn hồng không thắm trong tôi nữa
Cả một hương gì gây nhớ thương

Tôi để nàng qua chẳng nói gì
Mất người nghiêm quá dưới hàng mi
Mau tang sầu cả hồn trai trẻ
Nhớ thầm từ đó bóng người đi.

Bắt tép kho cà⁽¹⁾

Sim mua tím đôi
 Quanh quanh đường đỏ
 Bắt tép kho cà
 Bờ lau bụi cỏ
 Vẳng ngày trung du
 Mờ mây Tam Đảo
 Sầm dáng Ba Vì
 Đồi hung loang nâu
 Nương xa sém cháy
 Róc rách suối len
 Cuộn tròn trong vắt

1. Tên một giống chim rừng.

Sấn nường thơm thơm
 Cầu thang ai hát
 Bạc thang ruộng gặt
 Đá ong phơi vàng
 Đồi thưa nhà vắng

Giếng im
 Bất tép kho cà
 Bất tép kho cà
 Nước mắt em buông lã chã
 Long lanh nhớ giếng quê nhà.

Đêm Bạch Hạc

*Có những chiếc giường lạ
Nhìn ra mảnh sân nào
Nửa đêm chợt thức giấc
Thấy ta nằm ở đâu*

*Như cánh chim mới cánh
Tạt vào rừng không quen
Không chọn cành ngủ đỗ
Nào mong gì ấm êm*

*Đêm nay Đêm Bạch Hạc
Ta lại vào nhà ai
Nghe sông Lô cuộn nước
Dềnh lên suốt đêm dài*

*Sớm mai rồi tiễn biệt
Tóc đẹp nhường băng khuâng
Một đêm dài để nhớ
Những người xa vô cùng*

*Mái nhà đêm Bạch Hạc
Có nhớ người đi không?*

Quán bên đường

Tôi khách qua đường, trưa nắng gắt
 Nghỉ nhờ đây quán lệch tường xiêu
 Giàn mướp nghèo không hứa hẹn bao nhiêu
 Mùa gao đất, đường xa, thưa khách vắng
 Em đắp chăn dày, tóc em trĩu nặng
 Tôi mồ hôi ra ngực áo chan chan
 Hồn lính mờ qua vài sợi tóc
 Đường tàn cư bao tuổi lạ sương ngàn
 Em mê sáng sớm hồng đôi má
 Em có một mình nhà hoang vắng quá
 Mảnh chăn đào em đắp, có hoa thêu
 Hàng của em, chai lọ xác xơ nghèo
 Tôi nhìn lại mảnh quần xưa đã vá
 Tôi chợt nhớ chúng ta không nhà cửa
 Em tàn cư, tôi là lính tiền phương

*Xa Hà Nội, cùng nhau, từ một thuở
Lòng rung rung thương nhau quá, dọc đường
Tiền nước trả em rồi. Nắng gắt
Đường xa xa mờ núi và mây
Hồn lính vương qua vài sợi tóc
Tôi thương mà em đâu có hay.*

Buồn êm ấm

Có những đêm trường buồn gối chần
Giận mình êm ấm, chán tình thân
Tủi hờn với cả lời sẵn sóc
Của những người lo tới phận mình.

Vi vút nỗi niềm ai thấu nhẽ
Than ôi tri kỉ ở ngàn phương
Đêm khuya gió cuốn từng cơn nhớ
Từng trận sầu tư lướt thướt đường.

Giọt giọt mưa rơi ngoài mái lạnh
Trong này hơi gối với hơi chần
Hồn xưa muôn dặm cầu êm ấm
Nghe từng giọt nước thấm năm canh

Nhỏ bé chao ôi lời dịu ngọt
 Lòng buồn nghĩ đến cả tình yêu
 Từ độ sa vào hồ nước mất
 Chim bằng tất cả cánh bằng theo

Không biết ngày mai trời có trong
 Đường xa xa nắng có mộng mênh
 Đêm đêm mơ thấy làm khăn gói
 Để sớm mai rồi vẫn quần quanh
 Không biết bao giờ trời nổi gió

...

Chưa chắc cần cao hồ dễ im
 Sông sâu hồ dễ muốn êm đêm
 Cây cao chùng đợi giờ giông tố
 Sông đợi mùa dâng sóng nước nghiêm.

Hai bài thơ tình⁽¹⁾

1

Chưa gặp sao đành thương nhớ nhau
 Đời ghen⁽²⁾ số mệnh cũng cơ câu
 Người đi mang nửa hồn đơn lẻ
 Tôi về hoài vọng một đôi câu

Khói thuốc chiều sông hơi đáng người
 Phương nào đôi mắt ngó xa xôi
 Có ai thấu được niềm u uẩn
 Từng lắng nhiều phen những mảnh đời

Tôi viết chiều nay, chiều tưởng vọng
 Làm thơ mình lại tặng riêng mình
 Sông trôi luống gọi dòng vô hạn
 Biển biệt ngày xanh xa ngày xanh

1. Theo Nguyễn Lê Huy: Quang Dũng, người và thơ.
 Nhà xuất bản Hội nhà văn 1992.

2. Có bản chép "Đời ghen".

Thời đại bao lần khô nước mắt
 Hoa đèn riêng gửi chút tâm tư
 Ngấn dài đã học người thiên cổ
 Vạn đại sầu lên chẳng bến bờ

Kính cần thương NGƯỜI,⁽¹⁾ im lặng quá
 Những linh hồn nhỏ chúng ta ơi
 Nào ai biết được niềm u ất
 Từng lắng nhiều trong những mảnh đời.

Chiều ấy em về thương nhớ ai?
 Tôi chắc đường đi đã rất dài
 Tìm tím chiều hôm lên bóng núi
 Dọc đường mờ những cánh hoa phai

1. Người: con người, hồn người.

*Một chút linh hồn nhỏ
Đi về chân núi xanh
Màu tím chiều chầm chậm
Hoàng hôn nghe một mình*

*Giáo đường chuông rời rạc
Tan vỡ nhiều âm thanh
Một chút linh hồn nhỏ
Đi về chân núi xanh*

2

*“Tôi gặp em một chiều ấy nhiều mây nặng.
Sao rất ít. Lúa thừa Bắc đẩu xa mờ. Tôi áo quần
vừa độ bạc màu năm tháng. Đời nghèo với ý thơ.*

Vàng trán em cao, sáng ngời linh hồn. Ôi đẹp
và say đôi mắt. Mái tóc lung linh, áo trắng hiện
về hư ảo. Người¹⁾ ơi! Vườn xưa nhớ chuyện Liêu
Trai. Đêm vắng qua phố hoang tàn. Gió chạy dài
heo hút.

Tôi nhớ chuyện đời em xưa. Đời em bao nhiêu
hi sinh, bao nhiêu dòng lệ...

Em cười vui thật không? Rượu say đôi má đỏ
hồng... đau đớn. Ta thương NGƯỜI một sáng hôm
nào - giường trắng tinh, gió mát thổi hương cau -
gió mát từ ao, qua khung cửa sắt.

1. Người: Em, người con gái trong tâm tưởng tác giả

*Giường trắng êm êm, đáng nằm ngoa ngoắt.
Ôi không phải của mình - Chiếc rèm bông màu
tím - Tường mát dịu màu xanh...*

*Chiều về đường quanh vắng
Em đi
Tôi bàng khuâng thất vọng
Vẽ em trên dọc đường về*

*

*Em có yêu ta không? Ta có yêu NGƯỜI chẳng?
Ngoài ba mươi tuổi đều đang dở.*

*Trên đường đời phẳng phiu
Chúng ta là hai kẻ
Rất lang thang*

*

Mấy phút gần đây tái ngộ
 Nhìn em thấu rõ lối tâm tư
 Ôi mái tóc - đôi mắt thắm xưa
 Tất cả mất em là nghệ thuật
 Nhớ em dòng tóc dài đôi mắt...

*

Để em lại về suốt buổi trời mưa
 Mưa cũng khắp cả ngày tôi hôm ấy
 Em ơi! Tình ngây thơ đã dậy lại trở về
 Mặc dầu tóc không còn xanh nữa
 Và đôi chút râu ria...

*

Nhớ người ba hôm nay
 Đời thấy càng đáng sống
 Sống để mà say
 Say tuổi tóc ngày xưa bây giờ bắt gặp

Phải chăng nguồn thông cảm là đây
 Phút chốc em thành thân nữ
 Ngự trị hồn ta
 Một tình thương yêu liêu lĩnh...
 Bạn càng kể đời em
 Lại càng như rượu mạnh
 Rượu mà Tiểu Nhiên và Mị Cờ
 Đã cùng uống trộm
 Trong thiên truyện tình bất tử ngày xưa

*Trưa nay ngồi bóng nhà thờ. Linh hồn mệt mỏi
- chuông hồi vang “angélus” - Nhớ bức tranh cầu
nguyện của Millet.*

*Viết những dòng thơ - không lệ luật - mà chẳng
tặng ai - Vì biết không bao giờ gửi, không bao giờ
gửi, không bao giờ gửi.*

*Em! Chúng ta đã quá nhiều những lòng thương,
những tâm tư, những tình sử chan hòa nước mắt
hay niềm vui, tiếng cười rồ dại... Rất là mệt mỏi!*

*Lòng hào kiệt cổ xưa chột dậy. Bực dọc...
Muốn đập tan một thứ - Nếu không là tất cả. Em!
Mái tóc với đời Em.*

Vườn chanh sau dòng Mến Thánh Giá
Đúng giờ chuông ban trưa.

Quê hương kháng chiến

Đôi mắt người Sơn Tây

*Em ở thành Sơn chạy giặc về
Tôi từ chinh chiến cũng ra đi
Cách biệt bao ngày quê Bất Bạt
Chiều xanh không thấy bóng Ba Vi*

*Vàng trán em vương trời quê hương
Mắt em dịu dịu buồn Tây Phương.
Tôi nhớ xứ Đoài mây trắng lắm
Em có bao giờ em nhớ thương?...*

Từ độ thu về hoang bóng giặc
Điều tàn ôi lại nổi điều tàn!
Đất đá ong khô nhiều ngấn lệ
Em có bao giờ lệ chứa chan

Mẹ tôi em có gặp đâu không
Nhưng xác già nua ngập cánh đồng
Tôi cũng có thằng con bé dại
Bao nhiêu rồi xác trẻ trôi sông

Đôi mắt người Sơn Tây
U ẩn chiều lưu lạc
Buồn viển xứ khôn khuây

Cho nhẹ lòng nhớ thương
 Em mơ cùng ta nhé
 Bóng ngày mai quê hương
 Đường hoa khô ráo lệ.

Bao giờ trở lại đồng Bương Cấn
 Về núi Sài Sơn ngắm lúa vàng
 Sông Đáy chậm nguồn quanh Phủ Quốc
 Sáo diều khuya khoắt thổi đêm trăng.

Bao giờ tôi gặp em lần nữa
 Ngày ấy thanh bình chắc nở hoa
 Đã hết sắc mùa chinh chiến cũ
 Còn có bao giờ em nhớ ta?

Nhớ

Nhà tranh hốc hác
Cuối làng trơ vơ
Đường xa công tác
Người lính ghé nhờ
Mẹ già đầu tóc bạc phơ
Dấn đeo nét khó
Người vào run sốt
Giữa trưa đòi đắp chăn
Mẹ già hồi đun nước
(Nhà uống nước lã quen)
Lấy thêm chiếu đắp
Kiếm thêm mền
Mền nâu rách mướp

Cháu mồ côi - cháu gái
 Mắt sáng trong đang tập đánh vần
 Tuổi em mười bốn chớm mùa xuân
 Muối vùng hương thơm ngậy
 Cua đồng canh rau đay
 Mâm cơm đến bữa
 Kềng vừa đánh
 Cày cấy tập đoàn cũng ngừng tay
 Chiều rồi ba lô lại ra đi
 Bâng khuâng hồn lính vẫn vương gì
 Nhớ mẹ già tiền cơm chẳng lấy
 Nhớ em khó nghèo giữa vườn hoang dại
 Nhớ bát muối vùng
 Nồi cơm trộn sẵn
 Kềng vừa đánh lên, cày tập đoàn cũng vẫn.

Những cô hàng xén

Rặng vải ven sông Đáy
 Um tùm bóng cuối xuân
 Sông cạn phơi lòng cát trắng
 Người qua nâng váy ôm quần
 Những gánh hàng xén bờ cặng
 Má hồng thôn nữ
 Thoảng mùi thơm quê mùa
 Hơi thở ẩm trâu rừng đen rung rúc
 Mẹ già nón nhẹ bay tua

Rặng vải um tùm quả chín
 Mòng mòng căng lên sức sống chan hòa
 Cuối xuân mây lạnh
 Đầu hạ gió đưa
 Tu hú phương nào bịn rịn.
 Tu hú tu hú
 Mùa vải ven bờ
 Nơi quê hương trời xưa ấu thơ
 Mái tóc em vừa vương hương bưởi
 Chân nhẹ nhàng còn dính phấn hoa
 Thôn nào cô mới đi qua
 Gà vừa gáy sáng
 Thất lung đào bên sông im lặng
 Kêu kịt đôi bò
 Các cô hàng xén ngày xưa

Các cô hàng xén ngày xưa
 Gương tròn bỏ túi
 Tóc giắt hoa nhài
 Hay ngâm ngùi xem Nhị Độ Mai
 Gấp trang sách lại thương đời Cúc Hoa

Trong bồ đủ loại Tây Du
 Chinh đông Chinh tây
 Bìa sơn dầu gáy mốc
 Đôi cuốn Thạch Sanh
 Một chồng Trê Cóc
 Khi gió mùa xuân
 Xanh càng tươi lộc
 Bói trang Kiều xem chuyện nhân duyên

Tiếng trống trường xa đã điểm
 Đường về trường huyện xôn xao
 Các cô đôi má ửng đào
 Máy anh lớp nhất lối nào vừa qua

Hàng các cô
 Ngồi bút “ba la”
 Giấy tây, phẩm tím
 Mười bó quàn bút
 Thước kẻ tẩy chì
 Các anh sắp đến mùa thi
 Lúa đồng cũng sắp đến kì vàng hoe.
 Rặng vải quanh đường về
 Quả ngả màu hoàng hôn đỏ sẫm
 Sông hiu hiu chiều
 Gió mát ven đê
 Các cô hàng xén gánh về

Tiếng cười khúc khích
Tu hú im rồi
Vàng nghiêng nắng chéch
Các cô về qua sông
Sông Đáy xuôi dài cồn cát mênh mông.
Làng bên bờ xanh mía
Thoảng mùi hoa lan hoa nhài nhẹ nhẹ
Tiếng nói xa dần
Chiều tím cuối mùa xuân
Sông nước trong xanh
Những bước chân tròn cát mịn.

Hàng cau chiều phát phơ
 Điều sáo vang lên trong sáng tỏ
 Ngõ làng rộn tiếng cười reo, chó sủa
 Hoa Lan vào ngõ tối còn thơm
 Các cô hàng xén về làng.
 Các cô hàng xén về làng
 Mai lại đi từ tối đất
 Cẩn cù nuôi mẹ nuôi em
 Những cô hàng xén tên xinh
 Đẹp như ca dao nước Việt.

Hồ Thôn, 1951

Hồ Nam

*Ai biết Hồ Nam giờ ra sao?
Xa cách hồn quê động bóng cau
Đám cưới qua đồ quai nón mới
Mười năm còn tưởng bóng cô dâu*

*Ai biết Hồ Nam giờ đổi thay
Bãi sỏi găm quanh nước rêu ngày
Em nhỏ tắm trâu chiều núi biếc
Giờ em chiến sĩ ở đâu đây*

Ai nhớ Hồ Nam mây trắng xa
 Dây nói tham mưu giăng mọi nhà
 Tư lệnh cùng dân ăn cỗ giỗ
 Đi rồi còn nhắc mãi quân ta

Một hàng cau phơ phất
 Một hàng mây xa xôi
 Trong mưa mờ hiu hắt
 Buồn lắm Hồ Nam ơi!

Vàng cũ thời gian trang nhật kí
 Bâng khuâng y tá mắt trông người
 Chưa vào chiến dịch - quân y vắng
 Quê nhà Hà Nội dạ như khơi.

Bố Hạ

Cuối năm trên đường đi Bố Hạ
Tháng Chạp mùa cam lửa đốt vườn
Bãi sỏi quanh co dòng nước chậm
Cheo leo cầu tạm, vắt sông Thương

Xe ngựa bình yên leo dốc đỏ
Cuối năm trên đường đi Bố Hạ
Đỉnh đồi quán sậy dựng phên lau
Ngựa dừng rũ bụi than tàu hỏa
Đường áp chia tay khách hỏi chào

Cuối năm trên đường đi Bồ Hạ
 Ruộng bậc thang còn trơ gốc rạ
 Rừng núi mờ xa khói trẻ trâu
 Tôi nón trung du em về đâu?
 Nhớ ai trên đường đi Bồ hạ...
 Rừng xa Yên Thế hùm thiêng nằm
 Đồn cũ Phồn Xương rét cuối năm
 Râu tóc tướng quân cờ nghĩa ruổi
 Ngựa chiến băng đường dấu còn mới¹⁾

Nếp bóng vườn cam đường Bồ Hạ
 Mà tây, tri huyện lập công làm
 Bìa kí quân thù trận Nhã Nam.

1. Có bản chép: Ngựa chiến băng đường tiếng hí vang.

Đường Trăng

Đường ấy dừa trắng như cô tích
 Đường vào những truyện thuở ngày xanh
 Đường qua bến lội ngang người cát
 Biển thủy triều dâng mặn nước lành
 Đường ấy đi về qua bóng núi
 Miếu đêm soi lạnh xuống sông dài
 Lay động màn sương trên khói sóng
 Thuyền câu ai gõ mạn xa khơi
 Đường ấy sao khuya đắm nước mát
 Trong vời như ngọc lá tre xanh
 Giếng làng còn ướt trăng trên đá
 Chim ngủ xôn xao động lá cành

Là những đường đi qua ngõ trúc
 Mẹ già thao thức ngó qua phen
 Hành quân trong đám người đêm ấy
 Biết có con thương của mẹ hiền
 Là những người quân qua bến làng
 Hoa nhài thơm ngổ đơm quân trang
 Lớp này lớp khác người sang hết
 Thuyền lại nằm phơi dưới nguyệt vàng.

Là bước quân đi đường kháng chiến
 Làng thôn trắng rã biết bao nhiêu
 Bao nhiêu giấc ngủ làng thôn động
 Gà chột nhăm canh rộn gáy theo.

Hồng Phú Châu Giang

*Bên dòng Châu Giang
Lúc còn kháng chiến
Hong Phú dựng lên
Tên thị trấn đẹp xinh
Như một niềm hi vọng
Hong Phú nhiều quán nước
Hương cà phê thơm trong giấc ngủ
Những người lính khu Ba.*

Hồng Phú, những cô hàng tạp hóa
 Mất đẹp nhìn băng khuâng
 Những tốp người quân phục
 Chiều kéo từ đâu qua
 Lối qua Hồng Phú xưa
 Sắt đường tàu hoen gỉ
 Tà-vet rào vườn rau
 Cỏ dại xương rồng
 Mọc lên rậm rạp
 Lấn đường xe lửa bóc
 Đá từng đóng

Nằm thương dĩ vãng

Nhớ đường dài vào Nam
 Những cánh bướm nâu
 Sớm chiều căng lướt sóng
 Liều mạng với tàu bay
 Sông Châu Giang
 Mỗi lúc nước đổ về
 Từng bè lớn bè nhỏ
 Hoa tím dập dềnh gió thu man mác.

Lòng ai kháng chiến qua đây
 Bên sông dùng bước
 Nằm trong quán trọ đợi ngày.
 Rồi một năm bỗng mất
 Cả thị trấn dỡ nhà đánh giặc
 Người đi vào khu Tư
 Chết một ngã đường bom lạc
 Người vào núi tăng gia
 Sốt rét rung giường nói mê Hồng Phú.

Những cô hàng nhan sắc cũ
 Một nách mấy con
 Nét mặt nghiêm trang tư lự
 Ngày dài tiếng võng đưa

Những người bộ đội trước
 Không còn đi mua hạt lửa xà phòng
 Đã nằm xuống đâu
 Biên giới - Đồng bằng
 Sóng nắng Châu Giang dào dạt

Hồng Phú bây giờ
 Điện mắc dọc đường
 Ga mới mang tên Phủ Lý
 Chiều tối phát thanh, chiếu bóng, rạp tuồng
 Bóng núi bên sông hùng vĩ

Bến dò Chi Nê ai đi qua
Có nhớ đường đây về chiến khu
Hong Phú mang tên Phú Lí
Tàu qua ba chuyến một ngày
Giọng nói miền Nam trên những đường ray
Động cánh chim rừng tiếng còi xe lửa
Nắng đỏ phố cờ rực rỡ
Hòa bình nắng ấm Châu Giang
Hong Phú mười năm
Nhớ một chặng đường.

Hà Nam, 1957

Trưa hè

*Trưa hè bỗng nhớ sông quê
Nước xa không bóng thuyền đi đôi dòng
Thóc nhà ai có phơi không?
Chói chang lửa thóc sân trông bóng người
Vài mưa in dáng mây trời
Em soi bóng có nhớ người xa em?
Bờ tre gió đánh lá mềm
Thoảng say mùi nái hên thêm ai giăng*

*Xa quê dầu chẳng võ vàng
Trông mây núi nhớ mây làng về trưa.*

Tháng 5-1960

Nhớ một bóng núi

*“Bao giờ trở lại đồng Bương Cấn
Về núi Sài Sơn ngó lúa vàng
Sông Đáy chậm nguồn qua Phủ Quốc
Sáo diều khuya khoắt thổi đêm trăng”*

*Ngày ấy ra đi người hẹn núi
Bây giờ Đất Nước đã hồi xuân
Ba mươi năm chẵn bao mùa lúa
Vẫn ngọt ngào thơm nắng chuyển vần.*

Vẫn sáng vằng trăng ru tiếng sáo
 Điều khuya trầm bổng giọng quê hương
 Đất đá ong trong lòng giếng mát
 Ôi Sơn Tây, Sài Sơn yêu thương!

Sài Sơn kháng chiến mùa đông ấy
 Đón Bác dừng chân, cuộc đánh dài
 Mở những trang sau rừng Việt Bắc
 Buổi đầu kháng chiến Bác qua đây.

Hoàng Xá, vệ binh giấy mới phát
 Ngựa nào hí lộng gió bờ tre
 Tổng chỉ huy vào xin lệnh mới
 Đầu năm súng vọng Thủ đô về

Ôi những xe bò ắp hành chung
 Quân ta năm mới buổi lên đường!
 Dân đến liên hoan chiều lửa trại
 Đôi mắt Sài Sơn sao vẫn vương?

Ba chục năm tròn, hai cuộc thắng
 Trăng nay điều lại sáo lưng trời
 Sài Sơn bóng núi soi nương sáng
 Đồng ta Bương Cấn lại xanh tươi

Mãi mãi xanh tươi nguồn Đáy chậm
 Ngô khoai đậu mía dệt đôi bờ
 Quê hương trường cửu cùng non nước
 Ba chục năm trời vẹn ý thơ.

Pha Đin

*Như từng đợt sóng bủa lên trời
Hùng vĩ Pha Đin gì sánh được
Lắc đầu tài xế thắm mồ hôi
Bên dốc chon von ngàn thước vực*

*Lên thì “Công trời”, xuống vực thăm
Uốn quanh đá trắng lượn vòng thang
Ngựa thồ đỉnh dốc nhỏ như kiến
Đi trong đường mây rắc bụi vàng*

*Đẹp như sơn thủy tranh đời Tống
Âm tiếng xe lu vách đá vọng
Mơ ảo công trường hiện dưới lau
Đôi hạt cầu đường lán lưu động
Còn hay than bấp dưới hoa đào*

Hùng vĩ Pha Đin gì sánh được
 Đường của dân công đi dưới đuốc.
 Giọng hò Nghệ Tĩnh nức lòng quân
 Gạo, muối, đêm ngày vẩy hăm giặc
 Đâu đây đứt pháo xích kêu giòn
 Liệt sĩ tên còn xanh núi non
 Con gió bóng mây qua đỉnh Việt
 Mà như lau sậy có linh hồn
 Dừng xe trong mây nhìn phương Nam
 Hà Nội mọc đường cây bốn trăm
 Hợp tác Bình Thuận rải chân dốc
 Gạo quê Tiền Hải đã thom rùng

Hùng vĩ Pha Đin gì sánh được
 Giang sơn gấm vóc một miền Tây
 Mới thấy yêu sao là Đất nước
 Pha Đin ngàn chớp nổi hồ mây.

Gửi Sơn Tây

Tặng các bạn học sinh quân đã từng gắn bó với đất Sơn Tây, đất Chiến khu 2

*Dẫu chúng tôi đi
Khắp núi khắp sông đất nước
Lòng nhớ vẫn thiêng liêng
Mảnh đất ban đầu*

*Đã luyện chúng tôi vào chiến đấu.
Nhớ Sơn Tây hơn một mối tình!
Tỉnh nhỏ
Cây bàng thấp búp xanh*

Những mùa ra lộc
 Rợp che bóng hè tháng năm tháng sáu
 Sơn Tây
 Những con số nhà mồ mọc

Chợ Nghệ bên hào xưa nước lặng
 Những mảnh tường cổ thành
 Còn vọng tiếng ốc thu quân
 Lửa trại Cờ Đen Lưu Vĩnh Phúc

Cầu vào Cửa Tiền
 Đã chôn vùi một binh đoàn A-Rập
 Thời Tây mới sang
 Sơn Tây vốn từ xưa
 Là đất dữ
 Không dung lâu quân thù
 Những trại quân đế quốc
 Ta về
 Đóng chiến khu
 Khi cờ đỏ mọc lên
 Trên nền xanh núi Tản.
 Những học sinh quân khóa 1, khóa 2.
 Trần Quốc Tuấn

Từ sau Đông Khê - Từ sau
 Trận Bông Lau
 Từ sau lúc Mường Thanh trời tướng
 Đờ Cát quy hàng
 Trên bản đồ đất nước dọc ngang
 Bây giờ đang những đâu?
 Cao vút Trường Sơn
 Mây trắng
 Mưa rừng
 Chớp lửa
 Những học sinh quân
 Đeo phù hiệu và trẻ măng một thuở
 Hai mươi năm nay
 Thành những người ra đi

Chiến đấu dạn dày
 Chúng ta đi rộng dài sông núi
 Vẫn nhớ về đất nhỏ Sơn Tây
 Nhớ bài học đầu tiên
 Đồi đá ong dạy ta từng tử giác
 Đêm Tích Giang
 Là bài mục vượt sông đêm khó nhọc
 Những hình khe thề núi một phương Đoài
 Những địa hình trung du
 Thôn ấp - Đồng lầy
 Công, thủ, xung phong
 Quân xanh quân đỏ
 Chúng ta học

Giữ núi sông thôn xóm
Theo giáo trình, bài mục.
Và mảnh đất đầu tiên
Đã dạy ta giữ từng thước vàng Tổ quốc
Lại là Sơn Tây
Tỉnh nhỏ êm đềm
Là Sơn Tây
Kỉ niệm đầu tiên
Của một lớp người
chiến đấu.

Đường 12

*Đường Mười hai
Đường Mười hai anh dũng
Đường dài hun hút đá rậm
Mình mang đầy vết đạn bom
Nhưng quân thù khiếp sợ
Không một chiếc cầu chưa gục
Không một quán lều chưa bắn
Nhưng bên những hố bom
Thành giếng nước rửa chân trong vắt
Chuối, đu đủ lại trồng quanh
Quán hàng lại thay mái mới
Mùi tre lá thơm xanh.*

Đường Mười hai ban ngày
 Im mà dữ tợn
 Nắng rải trên đá nhọn
 Đâm chân người

Chỉ có trên trời
 Mặt trời và phi cơ giặc
 Đường Mười hai ban ngày
 Họa hoàn có bóng người đi vội
 Minh che đầy lá nguy trang
 Những hố tăng sê đùn đất đỏ tươi
 Như hốc mắt nhìn lên trời thăm.

Nhưng mặt trời vừa chìm
 Sau những rặng núi đầu
 Của Trường Sơn vươm sấm
 Đường Mười hai trắng trong hoàng hôn

Bông đen đặc người
 Những nhịp chân đi rầm rập
 Cùng với gió đêm bắt đầu thổi mát
 Đèn hoa kì sáng lên
 Tung bùng trảy hội
 Đường Mười hai trở dậy
 Sau giấc ngủ ban ngày.

Từ những xóm lẻ
 Ẩn trong lùm tre
 Từ những lối mòn qua ruộng
 Nghìn chiếc xe mui khum
 Bắt đầu chuyển bánh
 Đổ ra đường Mười hai
 Vó ngựa nhịp nhàng
 Những chiếc xe mui khum

Lộc cộc từng hàng
 Hướng về miền Tây, Việt Bắc
 Những chú ngựa bờm dài
 Hát đầu lắc nhạc
 Hí lên từng hồi
 Phất đuôi mừng khởi hành
 Đường ngựa sặc mồ hôi
 Bóng roi vung lên vòm sao xanh
 Những anh chàng cầm cương
 Buộc chiếc đèn chai
 Dưới gầm xe lúc lắc
 Ngồi tán chuyện tiếu lâm.

Những chiếc xe thô có tay ngai
 Đáng điệu rất là kiêu hãnh
 Đã đi mấy trăm cây dài
 Từ Nghệ An Hà Tĩnh
 Nghỉ lại Nho Quan
 Hút điếu thuốc sợi vàng
 Nhìn lên sao Bắc Đẩu
 Đêm nào vượt sông Đà?...
 Đêm nào qua sông Hồng?...
 Nhưng chẳng đường đi ngay mũi giặc
 Để đem hàng lên
 Cho liên khu Việt Bắc.
 Những chiếc xe thô
 Là mạch máu lưu thông
 Những ngày ta đánh giặc
 Ở những hang núi
 Ven đường Mười hai

Vệt đèn pha xuyên qua lá rừng
 Từng đoàn môlô tô ba chuyển bánh
 Người đi đường phải tránh
 Say mùi ét xăng
 Thấy trên đường chiến dịch
 Chúng ta đi bằng băng
 Những hồi còi giục vội
 Như lời một bài ca phẫn khởi.

Có những đêm gió bão
 Giông rừng đổ mưa ngàn
 Trên đường Mười Hai
 Không ngớt bóng người đi

Những đoàn dân công
 Áo sặc mề hôi gió mặn
 Bước chân qua
 Bờ cát biển xanh Trung Bộ
 Bước chân qua Đồi Ngang
 Những gót chân sỏi bùn lổ chỗ
 Mang gạo lên chiến trường
 Những đoàn người đi mười tháng dân công
 Đêm đêm lại trên đường Mười hai
 Bóng dài theo bóng đèn chai lúc lắc

Có những đêm trăng sáng
 Vách núi vang lên
 Giọng hò Nghệ Tĩnh miền Thanh

Những đoàn dân công
 Dừng lại châu Trang
 Đón bát nước tươi vàng
 Bàn tay áo chàm
 Chị em miền núi.
 Đường Mười hai đêm đêm hành quân
 Bóng bộ đội chính qui
 Bước vào chiến dịch
 Lũ lù pháo nặng
 Đường Mười hai đêm đêm hành quân
 Em nhỏ bên đường thức giấc
 Nghe tiếng hò tiếng hát
 Tiếng giày vải, tiếng cười

Có những đêm ghé liếp
 Thấy lũ lượt tù binh
 Râu xồm xoàm kéo lệt sệt giày đinh
 Anh bộ đội của ta
 Súng máy trong tay cầm chắc

Đường Mười hai ban đêm vùng dậy
 Cứ đêm này qua đêm khác
 Những đoàn xe ngựa mũi khum
 Nối nhau đi trường kì kháng chiến
 Cứ đêm này tiếp đêm kia
 Từng lớp dân công đèn dầu le lói
 Trong đêm hò hát gọi nhau...

Hết đêm này đến đêm sau
 Những người lái xe thô
 Mồ hôi thấm bụi đường đá bột
 Cuộc sống chúng ta
 Lao về phía tiền phương
 Lúc mặt trời vừa tắt
 Nhanh như đoàn xe đêm đêm
 Gầm lên không biết mệt.
 Đường Mười hai
 Đường Mười hai anh dũng
 Đường dài hun hút đá rã
 Mình đang đầy vết đạn bom
 Nhưng quân thù khiếp sợ

Đêm đêm Đường Mười hai vùng dấy
 Sau một ngày nghỉ ngơi
 Dồn dập chân đi cuộn cuộn sóng người
 Chiến đấu
 Giặc điên dại
 Không một bóng cầu
 Không một quán lều chưa phá
 Napan, bom bướm, bom dây
 Nhưng bên những hố bom
 Thành giếng nước
 Chuối, đu đủ lại trồng quanh
 Quán lều lại thay lá mới
 Mùi lạt thơm xanh.

Hôm qua và Hôm nay...

Những người tóc đã trắng

Anh chữa dùng chân, dầu trắng tóc
 Vẫn không trang sách đợi hiền nhân
 Anh vẫn đêm đêm đường pháo sáng
 Hiểm nghèo từng bước vượt gian nan
 Những dốc, lại khe, và những dốc
 Đường mòn vũng mắ máu cây thừa
 Lại ăn cơm vắt và rau dại
 Hốc núi nhom trà nước ống bơ

Giữa lá rừng xanh càng trắng tóc
 Khúc hành quân từ buổi hoa niên
 Chen lẫn tiếng cười khinh nổi nhọc
 Bước trên sấm đất dậy bom rền
 Bóng anh trắng vách Trường Sơn dựng
 Nhấp nhô hết xuống lại trườn lên.

Chabbi Chabbi

Ngày đầu tiên hòa bình trở lại
 Trên đường về quê hương
 Tôi đã dùng chân
 Bên một nghĩa địa dài
 Nơi yên nghỉ
 Cả một tiểu đoàn lính giặc
 Mộ cao mà thấp ngổn ngang
 Trắng loáng những cây chữ thập
 Có cái đã xây
 Thành nhà mồ vững chắc
 Về quốc kì nước Pháp
 Và đôi dòng chữ tiếc thương

Nhưng nghĩa địa này
 Tôi đã gặp trên đường
 Rải rác bên những boongke nham nhở
 Nhưng bớt đôn hình thù quái gở
 Nhưng cả quan và lính
 Đã không ở trong đẽ mà cố thủ
 Dắt nhau nằm hết ra đây
 Trên bãi cỏ tìm bình yên bảo đảm
 Mỗi người đều để lại tên mình
 Như những câu sấm truyền định mệnh
 Khắc vào mộ chí đôi dòng
 Có cả ngày đi - chức tước - quê hương
 Trời mưa thu, mới hôm qua
 Ai đã thấy cái buồn nghĩa địa
 Khi cỏ đầm trong nước ngập mờ hoang

Cái tiếng ềnh ương
 Làm khúc nhạc lũ hành
 Nhoi nhói kêu trên bãi mộ
 Lại thêm đầu cỏ may
 Phất phơ rung trước gió
 Có một nhành cúc dại
 Cánh vàng gió lung lay
 Trước tấm bia đen
 Ghi mấy dòng chữ trắng
 “Chabbi Chabbi
 Trong tiểu đoàn Âu Phi,
 Đã hi sinh cho nước Pháp”
 Chabbi Chabbi
 Tên như một bài thơ rất đẹp
 Bằng thứ tiếng nước nào
 Chabbi đã nằm dưới mộ
 Còn bao giờ về với quê hương...

Chabbi Chabbi

Tuổi còn xanh, mắt còn tha thiết

Có phải quê ở bờ sông Nin

Hay là nơi trăng sáng

Trên bãi cát dài bóng cây “bao báp”

Trai gái nhảy bamboula

Theo nhịp trống gọi hồn sa mạc

Chabbi Chabbi

Còn bao giờ qua biên

Để về với đất trời bên ấy

Hai mươi tuổi trẻ năm đây

Lòng đất Việt Nam hiền hậu

Thôi những ai bên kia chân trời

Đừng dành góc nhà nhỏ thân yêu

Đừng mong bóng trang phục quân nhân

Hiện về quê cũ
Mang những tấm hình
Những thành phố viễn chinh
Về làm quà cho em nhỏ, họ hàng
Hỡi mẹ nghèo ơi!
Thôi cũng đừng mong
Món tiền lương của Chabbi dành dụm
Đổi bằng xương máu nằm đây
Cho đến bây giờ
Mỗi khi qua một vùng nghĩa địa
Quân thù gửi đất chúng ta
Tôi vẫn hình dung
Bóng dáng Chabbi

Lúc buông súng trả mình về cho đất
Mà không là đất là quê anh
Chabbí có bao giờ hiểu nữa
Những người bạn thương anh
Dầu chỉ gặp tên người
Khắc trên mộ chí
Nằm trên đất nước của mình.

Yến Vĩ, 1954

Tiếng chim rừng

Xa bao năm tiếng chim rừng
 Trưa núi nghe càng thăm thẳm
 Đường đỏ vắt qua bờ sậy
 Ngàn tiếng xôn xao
 Dưới trăng bìm bịp cầm canh
 Chao ôi! bờ suối tối đen
 Tiếng con gấm ghè kêu than dưới lá.

Trông bạn

*Nhà anh chân núi đá
Tre xanh um lối vườn
Mẹ già đọc sách cổ
Quý người mấy ai hơn*

*Hai mươi năm về xưa
Cùng nhau từng kết bạn
Cảm khái đôi vần thơ
Trọng người con hoạn nạn*

Mộc mạc tình quê hương
 Dù xa cách nẻo đường
 Mái nhà anh ấm áp
 Còn theo người vấn vương

Nhớ mẹ già như Núi
 Nhớ anh như rượu đầy
 Những đêm dài chuyện nước
 Tay bồi hồi trong tay

Hai mươi năm đi rồi
 Trông về mây Quốc Oai
 Núi Thầy nhắc bạn cũ
 Mà xa những xa hoài.

Đường chiều thứ bảy

Một chiều thứ bảy
 Tôi ngồi bên bàn viết
 Không viết nổi một dòng
 Bên gác của tôi
 Một thiếu nữ chưa chồng
 Hay hát một câu hát cũ:
 “Người yêu say đắm hơn hoa mùa xuân”
 Cô ta có người yêu hò hẹn
 Những lúc chơi trăng đùa gió trở về
 Tiếng guốc lên thang gác lạnh chanh
 Lại hát lại cười
 Lại “Người yêu say đắm”

Đường phố chiều nay thứ bảy
 Niềm vui còn cả ngày mai
 Tiếng guốc ròn trên đường nhựa
 Những người thiếu nữ hai mươi
 Hân diện thấy mình nhan sắc
 Tập nập trên đường
 Đi trong tiếng nhạc
 Đàn ca sáo nhị tung bùng
 Gió mát Hồ gươm
 Ánh cỏ như nhung
 Giao hưởng tiếng đời
 Va chen điệp khúc
 Trăng Cổ Ngự, đường hoa thom
 Mùi dạ hương, gió hoàng lan rạo rục
 Hoa bay tà áo tiếng cười
 Người đi về mấy ngã đường vui

Cửa nhà hát Nhân dân
 Tung bùng ánh điện
 Chiều thứ bảy
 Hòa bình đời đang cải thiện
 Ca vát thất không còn ngược nghịu
 Những bàn tay còn chai sủng
 Đã lâu chỉ quen đan lấy mũ rừng
 (Và nắm chuỗi lựu đạn)
 Dép lốp áo nâu đã thành kỉ niệm
 Màu sơ mi trắng giàu sang
 Phơi phới ánh đèn thứ bảy.

*

Tôi đã gặp em
 Một chiều thứ bảy
 Tay trong tay một bạn thanh xuân
 Bốn bước nhịp nhàng tuổi trẻ
 Em đi nhà hát Nhân dân
 Cùng người yêu xem Văn công nước bạn.

Cách đây mấy năm
 Trên núi rừng biên giới uy nghiêm
 Có một người
 Giữ ảnh của em
 Mái tóc và miệng cười như vậy
 Miệng cười mái tóc của em
 Trong tấm ảnh
 Run run những dòng kỉ niệm

Hai người hẹn ước chờ nhau
 Tấm ảnh giữ gìn để trong xà cọt
 Cùng những bản đồ
 vẽ kế hoạch công đồn
 Tấm ảnh nâng niu
 Như người mẹ nâng con
 Của tấm tình đầu mộng đẹp

Anh bạn cầm tấm ảnh
 Soi ánh trăng rừng Việt Bắc
 Nhớ góc phố chia tay ngày ấy
 Lúc Hà Nội Tiến quân ca vùng dậy
 Như trong bài hát những người đi

– Tôi hành quân lên đường
 Ngày tháng nhớ chia li
 Đuôi mắt vời trông nếp áo
 Em còn nghe tiếng hát
 Tiếng báng súng chạm vào ca sắt
 Và cánh sao bay trong lá quốc kì
 Hôm nay chiều thứ bảy
 Của hai năm hòa bình lập lại
 Tôi gặp em

Nhưng

Người bạn xưa

Đã không còn gặp lại
 Thân nằm trên một đỉnh Trường Sơn

Rừng núi chiều nay
 Sương trắng mờ mông
 Trăng lặn sau mồ chiến sĩ
 Chiều thứ bảy
 Tung bùng nơi đây
 Ở nơi kia an nghỉ
 Người đã cho tôi
 Cho em, cho Hà Nội
 Ánh sáng niềm vui đáng sống hôm nay.
 Em không thể đợi hoài
 Người không còn trở lại
 Đợi làm sao
 Người đã chết bây giờ
 Người chết đã đi vào kỉ niệm
 Đã xa vời
 Như ánh sáng trăng sao
 Như xa xôi
 Một dòng suối ngọt ngào
 Róc rách ru đời tiếng nước

Tôi lại gặp
Nhiều người vợ trẻ
Đàn ông đã ngã trên chiến trường
Vất vả nuôi con những ngày kháng chiến
Xót xa thương khóc bao ngày
Chiều thứ bảy hôm nay
Họ đi bên người chồng mới lấy
Và những đứa con
Bước còn bờ ngõ
Bên người cha mới hôm qua
Ai biết được bây giờ
Tâm sự của những người
Ngâm ngùi cất kĩ ảnh chồng
Vào đáy hộp nữ trang
Bến nước đi thêm một bước

Những người cha đã một lần
 Quên mình vì nước
 Hi sinh cho nghĩa lớn con người
 Họ đã không thể nào trở dậy
 Đường đi dành lại cho ta

*

Chiều hôm nay thứ bảy
 Tôi đã gặp rất nhiều
 Và đã nghĩ
 Như một người để chân bước lang thang
 Khi muôn tiếng bên đường
 Còi điện, phát thanh
 Rạp hát trống tuồng nhộn nhịp
 Và áo màu bay
 Phố đang làm đẹp
 Cho xứng là Dân chủ Cộng hòa
 Hà Nội nghìn năm ánh sáng của ta

Tôi lắng nghe tiếng giày mình
 Nện hè phố rộng
 Những tiếng gót giày
 Tưởng như khua động
 Xương người còn gửi quanh đây
 Từ những ngày
 Mười chín tháng mười hai
 Đêm đầu kháng chiến
 Góc sáu, chân tường
 ngay bên cột điện
 Anh nằm sương trắng mười năm
 Người lính giữ đầu tiên
 Hà Nội

Đường cứ dài
 Tôi vẫn nghĩ đắm đắm
 Sao chính mình vẫn còn trở lại?
 Những lứa tuổi thanh niên thời đại

Mười năm sinh tử ra, vào
 Sao chính mình còn thấy lại trăng, sao trên
 Hồ Tây.

Uống cốc rượu
 ngay bên hồ Hoàn Kiếm
 Ngó tờ áp phích xi-nê xanh đỏ
 Dán trên tường, hay ngắm những đôi vợ chồng
 Đi trong bóng cây che ánh điện
 Chính là những bức tường
 Và chính những thân cây
 Người quyết tử quân đã nấp
 Những đêm tháng chạp đầu tiên
 Hà Nội vào cơn thử lửa.
 Cho đến bây giờ
 Họ không còn nữa
 Bao bạn hữu đã nằm
 Tên đã thành bia
 Trên mộ kỉ niệm
 Sử vàng ghi bằng đẹp gia đình

Cô thiếu nữ xinh xinh
 Vừa tan rập hát
 Bất chước cải lương
 Hát giữa cầu thang
 Một câu vọng cổ
 Bên kia cửa sổ
 Cô gái chưa chồng
 Vừa tiễn người yêu
 Lại lên giọng hát
 “Người yêu say đắm hơn hoa mùa xuân”
 Cũng như đã bao lần
 Tiếng hát làm tôi rạo rức
 Bâng khuâng thấy nhiều ước mộng
 Và thấy đẹp làm sao
 Cuộc đời to rộng

*Cuộc đời
Đã bao người hi sinh
Cả vợ, cả con, cả tình yêu
Cả tuổi xanh mình
Mới có bây giờ
Trao lại cho ta
Cuộc đời có những chiều thứ bảy
Đường phố bùng lên ánh sáng*

Lời ca

*Bước chân người nhộn nhịp
Cuộc đời
Dẫu là ở nơi cầu thang nhỏ hẹp
Cũng có người vừa tiến người yêu.*

Hà Nội, 1956

Ba Vì đón Bác

Hỡi ai! Trên đường lên huyện Ba Vì
Mời hãy dừng chân xã Vật Lại
Theo một đường sơn ruổi bạch đàn
Lên dốc, xuống dốc qua cầu nhỏ
Đường vẫn một màu sơn núi đỏ
Mà trên đầu rợp những tán xanh
Vòm nổi vòm thơm lá bạch đàn

Hãy dừng lại đây
Và kính cẩn
Đi theo lối ngoặt dốc Yên Bồ
Hãy ném tim mình quá xúc động
Cây đa - Cây đa cành sum sê
Cây đa mùa xuân năm Kỉ Dậu
Cây đa trên đỉnh đồi Yên Bồ
Cây đa mùa xuân Bảy mươi chín
Bác để cho Đời rồi vĩnh biệt

Hãy nghe êm ả tiếng mùa xuân
Thở nhẹ cành non đang nảy lộc
Hãy ngẩng lên nhìn chớp Tản Viên
Mây trắng xưa nay về tụ họp
Mây một phương Đoàn về tụ họp
Ở đây Đất nước gấm hoa sao!
Sông Đà đổ nước vào sông Thao

Hội với sông Lô đầu Bạch Hạc
Mỏm đốc Trung Hà nhìn bát ngát
Những bãi ngô dài trên dải cát
Thanh Thủy, Thanh Sơn và Bợ Bạt...

Ở đây phảng phất khí Phong Châu
Đám cưới Sơn Tinh về bến nào
Ở đây trong sáng ngày ca dao
Chim cúc cu trên "Đồi cây đón Bác"...

Hãy nghe êm ả tiếng mùa xuân
Thở nhẹ cành non đang nảy lộc
Bác đến Hà Tây mừng tuổi Dân
Mông Một tháng Giêng năm Kỷ Dậu

Phải vì Vật Lại, xã anh hùng

Chống Pháp

ngày đêm những tháng ròng

Đại bác, xe tăng không thắng nổi

Lũy tre Việt Nam

và Trường Sơn Tây đá ong?

Bác xuất hành thăm huyện Ba Vì...

Phải vì con tằm của ta

Đã ăn lá dâu trên sườn núi?

Mà những con ma Mĩ

Lại tan xác thù trên ruộng vườn Ba Trại?

Hay Bác đẹp lòng vì những rừng cây
Đã chắn gió giúp người canh tác
Dân Ba Vì đã làm tốt Tết trồng cây
Huyện Ba Vì đã có nhiều "Giếng thoi lấm theo
lời Bác"?

Hay Bác vui lòng vì những xã Yên Kì, Phú Hữu,
Phú Sơn.

Sắp đi vào nghiêm chỉnh bước canh tân
Phê phán thói làm ăn chưa cải tiến?

Hỡi ai đi trên đường
Hãy xuống xe, ngả nón
Vào "Đội cây đón Bác"
Gặp hai chú bạch đàn thẳng tắp
Như còn tiếc những giờ
Bác mắc vông nghỉ trưa đội cỏ
Chuyện một năm qua mà đã vào cổ tích

Bác ngồi đâu, Bác hỏi những ai
Cô bí thư Tòng Bạt tuổi hai mươi
Được Bác hỏi nếp làm ăn hợp tác
Cháu thiếu nhi chăm làm chăm học
Bác dành phần kẹo chia cho
Bác mừng tuổi Dân
Dân kéo đến đòi cây chúc thọ Bác Hồ
Sáng mùng một tháng Giêng năm Kỷ Dậu.

Tiết xôi mới trên đường khai hoang

*Đường thôn rạ vàng
Ngây mùi cơm mới
Tháng mười quê ta
Gạo mùa chim ngói
Quê vui lúa màu*

*Ao trong trời xanh
Bay lá tre khô
Rơi chùm sung chín
Nhớ ai mong chờ*

*Anh đi khai hoang
Thêm tên những làng
Thêm đồng lúa mới
Mai thành quê hương*

*Tháng mười hành quân
Đưa theo xóm làng
Đường thôn rạ vàng
Gạo đồ chim ngói
Đi làm quê hương.*

Về đồng muối

*Ở đây bãi biển dài theo đê
Một giống hoa vàng nở bát ngát
Rừng dương Hải Thịnh dày như ken
Lọt từng khoảng biển rừng lá kim*

*Àm ì biển thở dọc hải triều
Đồng muối lóa mắt ngày nắng thiêu
Ở đây đê biển ngăn con nước
Đê ngoài kia sóng gió bao nhiêu*

*Những người đội nắng một giờ trưa
Hì hục phơi lưng cùng cát mặn
Sải thấp sải cao lóa ô nê
Cướp nắng làm ra hột muối trắng
Những người đánh trả Mĩ ngoài khơi
Lưới cá gian nan ngày biển lộng
Ở đây bãi biển dài theo đê
Một giống hoa vàng nở bát ngát
Quý sao gân guốc những con người.*

Mây đầu ô

*Mây ở đầu ô mây lang thang
Ôi! Chật làm sao
Góc phố phường
Mây ở đầu ô
Hẹn những chân trời xa lạ
Qua một ngọn cột đèn
Chiều tối lại bùng con mắt đỏ
Cành bàng mái cũ khăng khiu
Vườn đẹp khi mùa rụng lá
Cành bàng lại mở tàn xanh*

Mùa hạ về theo chim sẻ
Nhưng ta có gì
Tự thấy những ngày không tẻ?
Mây trắng lang thang
Gió đuổi bời bời phố chật
Những lớp người hai mươi tuổi
Ca nước đập vỏ bình toong
Khăn mặt thấm mồ hôi
Bụi đỏ
Bụi vàng
Trung du bóng cọ
Nắng đốt màu da họ
Là nắng triền cao
Tay sém ngán mặt trời
Là trời công trường xa tít tắp
Áo ngực xanh yếm biển
Bay bay dải mũ Hải quân

Những gã hai mươi mùa xuân
 Từ đâu thổi vào thành phố?...
 Mây mùa thu
 Lọt qua trời hẹp ngõ
 Lướt nhanh qua mái ngói ba tầng
 Tiếng dương cầm...
 Ta theo tiếng nhạc
 Bay khỏi mái nhà
 Ta mê xanh thẳm
 Như cánh chim trời
 Thấy
 Mình còn sức trẻ
 Oï! Những bạn tôi
 Vào lớp tuổi năm mươi
 Mây ở đầu ô
 Trời xanh lộng thế...

Chiều núi mưa rào

*Kì Sơn mây kéo nặng
Hoa trâu rụng đầy đường
Sấm đầu mùa đã động
Sao động lòng tha hương?*

*Đôi sấn ướt sũng lá
Gà ướt cánh nép hiên
Chim xào xạc trốn biệt
Mưa dăng màn triền miên*

*Nằm đợi ven sông Đà
Thuyền mờ trong sóng vỗ
Mưa bao giờ cho yên
Một chặng đường mưa gió.*

31-3-1972

(Viết ở bãi Cào, Hòa Bình)

Một mùa thu tới

*Anh nhĩ một mùa thu sắp tới
Đường mai Hà Nội gió thênh thang
Chúng mình chen bước vào thư viện
Chân nhẹ xôn xao động lá vàng
Những mái nhà tươi cờ chiến thắng
Phố phường thu đến nắng xôn xang
Đồng quê sẽ mãi thơm mùa lúa
Phung phức hương mùa thoảng ấm no*

Xanh ngắt xanh rờn hơi gió chạy
 Thanh bình đôi điệu hát câu thơ
 Tiếng trống chèo khuya trăng lại rộ
 Sông êm dòng nước nhịp khoan hò
 Đọc những đường thu nhiều kỉ niệm
 Đường lên phương Bắc nhớ nhung ai
 Đường về Nam Bộ bao trông ngóng
 Hiền hậu non xanh với biển dài
 Đọc những đường thu muôn nẻo ấy
 Rất nhiều nghệ sĩ nhớ xa xôi
 Đường qua gian khổ bao ngày tháng
 Từng nghe thu lại ấm hương đời.

Đâu đó chiều xanh bên ngõ trúc
 Vợ hiền đang nựng chút con thơ
 Nghẹn ngào đôi mắt rung rung lệ
 Anh nhĩ! Muôn đời ơn Tự Do.

Thu quê ai

Như cánh đã vào thu sớm
Da rợn từng cơn, núi đỏ chiều
Lá múa tàu cau rũ héo
Vàng, ôi vàng đều hiu!

Ngồi đây bên cát triều sông Mã
Ngẫm chuyện mười năm như nước lũ
Ai hay ngày tháng lại quay về
Cẩm Thủy, Tây Giai thành vãn đá
Những tàu cau
 được làm chi ánh nắng?
Mà sao lưu luyến người!
Ôi ta nhớ một quê nhà
Những tàu cau
 được làm chi ánh nắng?

Chum nước, gáo dừa, nhà xoan, gốc mít
 Đỏ, nâu, mít chín trĩu cành
 Thừa thoáng trời xưa êm ả
 Lửa cơm chiều?
 Hỡi thu?
 Nhựa thơm gạo mới bát chiêm chanh
 Nhớ sao những tháng ngày xanh
 Rất xanh!
 Chiều mát. Đê dài. Cỏ may ta nhặt

Ai ơi! Phấn trắng mía bầu
 Thân ngô xơ xác
 Nhặt gốc tre khô
 Ta nhóm ấm nước
 Chiều từ đâu...
 Mà lạnh đến từ đâu?

(1965, Khu Tư, ven sông Mã. Ngồi bên này
 đê trông sang Phủ Quảng, Tây Giai. Một
 ngày thu nhớ nhà. Nhà ta ở đâu?)

MỤC LỤC

Lời nói đầu	5
* Chút xưa	13
Chiêu quân	15
Cố quận	16
* Người lính	19
Tây Tiến	21
Những làng đi qua	24
Lính râu ria	29
* Tiếng hát tâm hồn	33
Đôi bờ	35
Thu	37
Nhớ bạn	39
Không để	42
Dòng đời	45
Áo trắng	47
Bắt tép kho cà	48
Đêm Bạch Hạc	50
Quán bên đường	52
Buồn êm ả	54
Hai bài thơ tình	56
* Quê hương kháng chiến	65
Đôi mắt người Sơn Tây	67
Nhớ	70
Những cô hàng xén	72
Hồ Nam	78
Bồ Hạ	80
Đường trắng	82
Hồng Phú Châu Giang	84
Trưa hè	89
Nhớ một bóng núi	90
Pha Đin	93

Gửi Sơn Tây	95
Đường 12	100
* Hôm qua và Hôm nay.	111
Những người tóc đã trắng	113
Chabbi Chabbi	115
Tiếng chim rừng	121
Trông bạn	122
Đường chiều thứ bảy	124
Ba Vì đón Bác	136
Tiết xôi mới trên đường khai hoang	142
Về đồng muối	143
Mây đầu ô	145
Chiều núi mưa rào	148
Một mùa thu tới	149
Thu quê ai	151

THI CA VIỆT NAM CHỌN LỌC

Thơ Quang Dũng

Chịu trách nhiệm xuất bản
ĐẶNG TẤN HƯỚNG

Biên tập : HOÀNG ANH

Trình bày : MINH PHÚC

Sửa bản in : HOÀNG ANH

Bìa : TÚ TRỤ DESIGN

Thực hiện liên doanh :

Nhà sách 49 Hồ Xuân Hương -

Q.3 - TP.HCM - ĐT & FAX: 08.9306381

In 1.000 bản, khổ 10x18cm. In tại Xí nghiệp
in số 5. Số ĐKKHXB: 88-2006/CXB/129-03/
DoN Cục Xuất bản cấp ngày 25-1-2006. Quyết
định xuất bản số: 173/QĐ-DoN do NXBTH Đồng
Nai cấp ngày 24-4-2006. In xong và nộp lưu chiểu
quý 4/2006.

THI CA VIỆT NAM CHỌN LỌC

- Thơ văn **Nguyễn Trãi**
- Thơ **Nguyễn Bình Khiêm**
- **Cung oán ngâm khúc** *Nguyễn Gia Thiều*
- **Chinh phụ ngâm** *Đặng Trần Côn - Đoàn Thị Điểm*
- **Truyện Kiều** *Nguyễn Du*
- Thơ **Hồ Xuân Hương**
- Thơ văn **Nguyễn Công Trứ**
- Thơ **Cao Bá Quát**
- Thơ **Ngô Thì Nhậm**
- Thơ **Nguyễn Khuyến**
- Thơ **Tú Xương**
- **Lục Vân Tiên** *Nguyễn Đình Chiểu*
- Thơ văn **Phan Bội Châu**
- Thơ **Thế Lữ**
- Thơ **Hàn Mặc Tử**
- Thơ **Bích Khê**
- Thơ **Lưu Trọng Lư**
- Thơ tình **Xuân Diệu**
- Thơ **Chế Lan Viên**
- Thơ **Huy Cận**
- Thơ tình **Nguyễn Bính**
- Thơ **Vũ Hoàng Chương**
- **Nhật kí trong tù và những bài thơ khác** *Hồ Chí Minh*
- Thơ **Tố Hữu**
- Thơ **Hoàng Cầm**
- Thơ **Tế Hanh**
- Thơ **Quang Dũng**
- Thơ **Hồ Dzếnh**
- Thơ **Đinh Hùng**
- Thơ **Bùi Giáng**
- Thơ **Nguyễn Sa**
- Thơ **Lưu Quang Vũ**
- Thơ **Xuân Quỳnh**

VIVACO

THƠ QUANG DŨNG (TUẦN)

S025403

9.000 đ

HÀ XUẤT BẢN ĐỒNG NAI
RÂN TRỌNG GIỚI THIỆU

GIÁ: 9.000đ